

POSTUPANJE ORGANA VLASTI PO ZAHTEVIMA ZA DOSTAVLJANJE INFORMACIJA OD JAVNOG ZNAČAJA

- **Svako ima pravo da mu se informacija od javnog značaja učini dostupnom tako što će mu se omogućiti uvid u dokument koji sadrži informaciju od javnog značaja, pravo na kopiju tog dokumenta, kao i pravo da mu se, na zahtev, kopija dokumenta uputi poštom, faksom, elektronskom poštom ili na drugi način •**

Informacija od javnog značaja, u smislu odredaba člana 2. *Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ("Sl. glasnik RS", br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 i 105/2021 - dalje: Zakon)*, jeste informacija kojom raspolaže organ javne vlasti, nastala u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti, sadržana u određenom dokumentu, a odnosi se na sve ono o čemu javnost ima opravdan interes da zna.

Da bi se neka informacija smatrala informacijom od javnog značaja nije bitno da li je izvor informacije organ javne vlasti ili koje drugo, lice, nije bitan nosač informacija (papir, traka, film, elektronski mediji i sl.) na kome se nalazi dokument koji sadrži informaciju, datum nastanka informacije, način saznavanja informacije, niti su bitna druga slična svojstva informacije.

Organ javne vlasti

Prema odredbi člana 3. Zakona, **organ javne vlasti** (dalje: organ vlasti) jeste:

- 1) organ Republike Srbije;
- 2) organ autonomne pokrajine;
- 3) organ opštine, grada, gradske opštine i grada Beograda;
- 4) javno preduzeće, ustanova, organizacija i drugo pravno lice, koje je osnovano propisom ili odlukom organa iz tač. 1) do 3) ovog stava;
- 5) privredno društvo čiji je osnivač ili član Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, odnosno jedan ili više organa vlasti iz tač. 1) do 4) ovog stava sa 50% ili više akcija ili udela u zbiru odnosno sa više od polovine članova organa upravljanja;

- 6) privredno društvo čiji je osnivač ili član jedan ili više organa vlasti iz tač. 1) do 5) ovog stava sa 50% ili više akcija ili udela u zbiru;
- 7) pravno lice čiji je osnivač privredno društvo iz tač. 5) ili 6) ovog stava;
- 8) pravno lice ili preduzetnik koji obavlja delatnosti od opšteg interesa, u smislu zakona kojim se uređuje položaj javnih preduzeća, u odnosu na informacije koje su u vezi sa obavljanjem tih delatnosti;
- 9) pravno ili fizičko lice koje ima javna ovlašćenja, u odnosu na informacije koje su u vezi sa vršenjem tih ovlašćenja;
- 10) pravno lice koje je u godini na koju se odnose tražene informacije ostvarilo više od 50% prihoda od jednog ili više organa vlasti iz tač. 1) do 7) ovog stava, u odnosu na informacije koje su u vezi sa aktivnošću koja se finansira tim prihodima, izuzev crkve i verske zajednice.

Postupak pred organom vlasti

Saglasno odredbama člana 15. Zakona, **tražilac podnosi pismeni zahtev organu vlasti za ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja.**

Zahtev mora sadržati:

- naziv organa vlasti,
- ime, prezime, odnosno naziv i adresu tražioca,
- što precizniji opis informacije koja se traži, kao i
- druge podatke koji olakšavaju pronalaženje tražene informacije.

Tražilac ne mora navesti razloge za zahtev.

Ako zahtev ne sadrži navedene podatke, odnosno ako zahtev nije uredan, ovlašćeno lice organa vlasti dužno je da, najkasnije u roku od osam dana od dana prijema zahteva, bez nadoknade, pouči tražioca kako da te nedostatke otkloni, odnosno da dostavi tražiocu uputstvo o dopuni.

Ako tražilac ne otkloni nedostatke u roku koji mu odredi organ vlasti, a koji ne može biti kraći od osam ni duži od 15 dana od dana prijema uputstva o dopuni, a nedostaci su takvi da se po zahtevu ne može postupati, organ vlasti doneće rešenje o odbacivanju zahteva kao neurednog.

Posebno treba ukazati da svojstvo tražioca kao što je prebivalište, boravište, ili bilo koje drugo lično svojstvo, nije od uticaja na ostvarivanje tih prava, te s tim u vezi, **tražilac, koji je u zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja uz ostale elemente utvrđene Zakonom kao svoju adresu naveo adresu elektronske pošte, jeste postupio u skladu sa članom 15. stav 2. Zakona.** Dakle, u konkretnom slučaju se ne može smatrati da je zahtev neuredan pa je organ vlasti dužan da po ovom zahtevu postupi. Ovo je u skladu i sa Preporukom R (2002) 2 Komiteta ministara državama članicama o uvidu u službene dokumente Saveta Evrope, prema kojoj se države članice podstiču da formalnosti u vezi sa podnošenjem zahteva treba da budu svedene na minimum.

Takođe, organ vlasti je dužan da pristup informacijama omogući i **na osnovu usmenog zahteva tražioca koji se saopštava u zapisnik**, pri čemu se takav zahtev unosi u posebnu evidenciju i primenjuju se rokovi kao da je zahtev podnet pismeno.

Organ vlasti može propisati obrazac za podnošenje zahteva, ali mora razmotriti i zahtev koji nije sačinjen na tom obrascu. Obrazac se može objaviti na internet prezentaciji organa vlasti i time olakšati građanima i drugim tražiocima informacija da ostvare svoje pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja.

Postupanje po zahtevu

Odredbama člana 16. stav 1. Zakona, propisano je da je organ vlasti dužan da bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema zahteva, odnosno uređenog zahteva, tražioca obavesti o posedovanju informacije, stavi mu na uvid dokument koji sadrži potpunu i tačnu traženu informaciju, odnosno izda mu ili uputi kopiju tog dokumenta. Kopija dokumenta je upućena tražiocu danom napuštanja pisarnice organa vlasti od koga je informacija tražena, odnosno danom upućivanja elektronske pošte.

Članom 5. Zakona, u stavu 2. uređeno je da svako ima pravo da mu bude saopšteno da li organ vlasti poseduje određenu informaciju od javnog značaja, odnosno da li mu je ona inače dostupna, kao i da svako ima pravo da mu se informacija od javnog značaja učini dostupnom tako što će mu se omogućiti uvid u dokument koji sadrži informaciju od javnog značaja, pravo na kopiju tog dokumenta, kao i pravo da mu se, na zahtev, kopija dokumenta uputi poštom, faksom, elektronskom poštom ili na drugi način.

S druge strane, Zakon predviđa slučajeve kada organ vlasti može tražiocu uskratiti pristup informacijama od javnog značaja ako bi time ugrozio život, zdravlje, ličnu bezbednost, pravosuđe, odbranu zemlje, nacionalnu i javnu bezbednost, ekonomsku dobrobit zemlje, tajnu, intelektualnu i industrijsku svojinu, umetnička, kulturna i prirodna dobra i životnu sredinu. Ova ograničenja propisana su u čl. 9. i 14. Zakona.

Zaštita ličnih podataka

Prilikom postupanja po zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja, organi vlasti posebno treba da vode računa da li se u dokumentima u kojima se nalaze informacije od javnog značaja, nalaze i neki lični podaci, koje bi u skladu sa **Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti ("Sl. glasnik RS", br. 87/2018)** trebalo zaštititi.

Odredbama člana 89. Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kao i odredbom člana 14. stav 2. Zakona propisano je da informacije od javnog značaja iz dokumenta koji sadrži podatke o ličnosti mogu biti učinjene dostupnim tražiocu na način kojim se obezbeđuje da se pravo javnosti da zna i pravo na zaštitu podataka o ličnosti mogu ostvariti zajedno, u meri propisanoj zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti i Zakonom.

Ćutanje uprave

Posebno treba napomenuti da se neki organi vlasti oglašuju o Zakon i **ne postupaju po zahtevima za pristup informacijama, odnosno "ćute"** (tzv. ćutanje uprave). Na taj način uskraćuju tražiocima informacija jedno od osnovnih, Ustavom zajemčenih ljudskih prava, pri čemu se izlažu i nepotrebnim troškovima.

Zakon predviđa prekršajnu odgovornost zbog kršenja nekih njegovih odredaba, pa je, između ostalog, predviđeno da, kada povodom izjavljene žalbe Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (dalje: Poverenik), kao drugostepenom organu, zbog nepostupanja po zahtevu za pristup informacijama (**tzv. ćutanje uprave**) Poverenik utvrdi da je žalba osnovana, on će rešenjem naložiti organu vlasti da u određenom roku postupi po zahtevu. U slučaju donošenja ovakvog rešenja **Poverenik će**, u skladu sa zakonom koji reguliše prekršajni postupak, **izdati prekršajni nalog** zbog prekršaja iz člana 47. Zakona, i to tako što će novčanom kaznom u iznosu od 30.000 dinara kazniti za prekršaj ovlašćeno lice, odnosno rukovodioca organa, ako ne postupi po zahtevu u skladu sa rokovima iz člana 16. Zakona.